

עין משפט‏ **גר מצוה**

ח א ב מי פי מהל

שנים ה' ה סמנ עין
ספ טושע' ח"מ ס' קנה
סעיף 64:

רבינו גרשום

ומזיק להו. למי"ה: ולא כחרי אצל בצלים. משום דמכירתן כרישין לבצלים וכן לתרדל מתוך דאכלי לגלוגי. כלומר ענפי תרדלי: ואו לא סמך. ויחי משכחה לה ירמלין אלו לטעון הכי וז כנגד זה אנא סמיכנא ואת הורחיק ודלא אין סומכין אפי' כי לויט עין דיוקא לחבריה אלא סמך לטעון הכי ש"מ דסמך. לא לעולם בעלמא לא סמך והכא מאי טעמא סמך בלוקח שלקח מן אחד מקום חרדל ושני לקח שאר מקום השדה והבנים שם דבורים ומשי"ה לא מצי מעביד וזי להו לטעמא דר' יוסי דבעל חרדל טעין אנא לא מירחקא דאחינא מכח דמוכר הסמך ברשות בתוך שלו. אבל לא הורחא לתוך דבורין דמזיק לתרדלא. ובעל דבורים טעין לא מוקח לי טפי מדאנא מוקנא לך: אי הכי כדתרת' בלוקח מאי טעמא דפליגי רבנן פליה ויסי דמוחביבי להורחיק החרדל הואיל ולוקח הוא וברשות סמך. ועוד קושיא דאחינא כיון דאוקמה כיון בלוקח מאי טעמא מתיר ר' יוסי בחרדל לחוריה ורבה לרבנן במשרה ומה לייפולג נמי עלייהו במשרה וירק דלא צריך להורחיק הואיל דלוקח הוא וברשות סמך המוכר המשרה הורחיק וחושמיה. לעולם בלוקח ומאי דאמרת מאי טעמא דרבנן דאמרי מירחקי חרדל ולא סמך משום דסבירא להו דעל המזיק רמי לתרדלי עצמו שלא יוקא אצ"ג דברשות סמך דמתוך ששורין פיהם סמך דמירחקי החרדל חתורות ואוכלות את דובשן. ומקשי' מכלל דר' יוסי דפליגי עלייהו סבר על הניזק להורחיק דיכיל לומוי סמך לניזק הורחק עצמן מוקי שלא חזק ולהכי מתיר בחרדל דבורים א"כ מאי שנא במשרה וירק דלא פליגי על רבנן כי דוכי דפליגי בחרדל. אלא ודאי מסבירא ר' יוסי סבר דלא המזיק רמי לתרדלי דלא סמך רבנן וכי תימא א"כ מאי טעמא דר' יוסי דמתיר גבי חרדל לתרדלי לסמוך ומשום עלייהו אמשרה וירק פליגי דהכי קאמר להו ר' יוסי לרבנן בשלמא לתן חותי' במשרה ושומין מודינא לכו דעל המזיק להורחיק משום דזון מוזיקין את הורק ואת הבצלים וזום אכל גבי משרה ושומין אכל גבי חרדל דבורים דזה מוקי זה וזה מוקי זה פליגנא עלייכו ולא צריך חד מנייהו לתרדקי טפי מחבריה ואמרי ליה חרדל לר' יוסי ליש בין חרדל למשרה וירק דכולן מוזיקין ולא ניזוקין דחרדלי מוזיק דבורים מתוך חרופות החרדל דאכלי דבורים סכחשו הדבש אבל דבורים לא מוקי לתרדל אמאי איתא אי משום ביתנא (כעתא בצתא) גרעיקן דחרדל ליכא למיחש דאכלי לתן דבורים דיוקן הדן דקין מאד לא משכחי להו דבורים ואי בטורפא

יח:

ט גגגוגי חרדל. פי' הקונטרס פרחים ובערוך פירש גרעין ותרייהו אין נראה לר"י דהא קאמרי רבנן דנזרים לתרדל לא מוקי אי צנינאם כו' משמע דלא פירש רבי יוסי דנזריו מה הן מוזיקין ולכן היו מסמפקין אי צנינאם כו' ונראה לר"י דלגלוגי הם ענפים והשתא לא

פירש רבי יוסי מה הם מוזיקות לכן אמרו ליה רבנן אי צנינאם כו' וא"ת מכל מקום הרי הן מוזיקין לתרדל שיאכלו הפרחים ויש לומוי שהפרחים אינן כ"א מעטט וציוס או יומים שיעמדו אין יכולין להזיק:‏^[כ] **וְאִי** **לֹא** **סָמֵךְ הִיכִי** **מִשְׁבַּחַת דָּה**. פרי' שנלמא לאזי דלאמר סמך אחי שפיר דמיירי שסמן בעל דבורים תחילה ואע"ג דהשתא קס"ד לדבורים נמי מוקי לתרדל לכ"ע מכל מקום סברי רבנן דעל המזיק שני דהיינו בעל חרדל להרחיק את (א) כל ההמקה כמו גבי צור דאס סמן הראשון על המיזר השני מרחיק כל ששה טפחים ורבי יוסי סבר כיון לדבורים מוקי חרדל ועשה קנא שלא כהוגן שסמן על המיזר שזו עמיד לסוף לזרוע חרדל אע"פ שצדין אינו יכול למונעו שלא יסמוך מ"מ קנא שלא כהוגן עושה וגס"ד בעל

חרדל יכול לסמוך ולא דמי לצור דהתם משום דמרפי ליה לארעיה ומזיק השני צידים לכותל צורו של ראשון לכן על השני להרחיק כל ההמקה אצל הכא לא אלא לרצא דאמר לא סמך היכי משכחת לה דבעל החרדל ירחיק כל ההמקה לרבנן ולרבי יוסי לא ירחיק כלל דכיון דתרייהו מוקי אהדדי על כל אחד ואחד להרחיק חיי ההמקה ואפילו סמן בעל דבורים תחלה יש לו לסלקם הואיל ושלל כדיו סמכס אמר רב פפא צלוקא שזרע חרדל ומכר חיי שדהו והלוקח העמיד דבורים וסברי רבנן דמסמיק דדבורים לא מוקי לתרדל ועל המזיק להרחיק את עצמו חף על פי שסמן בהיתר אע"ג דגבי אילן שסמכו בהיתר אמרי דלא יקוח הני מילי אילן שעשוי לעמוד שנים רבות ואיכא וצבא מרובה אצל משרה כרישין ומחרל לא דהכי נמי אמרינן גבי אילן אס הצור קדם קוץך ונותן דמיס אע"ג דסמן אילנו באיסור וצבאם דברים הנסמכים באיסור אינו נראה דמיס אלא טעמא דלהפסד מרובה חששו ורבי יוסי סבר לדבורים מוקי לתרדל ואצ"ר בעל דבורים להרחיק כל ההמקה כיון דבעל חרדל לא עשה כלל שלא כהוגן ומשום הכי נמי לא בעי לאוקמי שסמקן בעל דבורים תחלה וצלוקא ולא היה צריך לחזק ולומר דלרבנן על המזיק להרחיק אע"פ שעשה בהיתר מה שאינו גבי אילן וצור וגם לא יטערך לומוי דלרבנן דבורים לא מוקי לתרדל ופליגי ארבי יוסי דא"כ כיון דבעל דבורים סמן בהיתר ולא עשה שלא כהוגן לא היה מתיר רבי יוסי לבעל חרדל לסמוך ואס דאמר נוקי פלוגמתייהו בלא לוקח דלרבנן לדבורים לא מוקי לתרדל צריך בעל חרדל להסיק להרחיק כל ההמקה אע"פ שסמן חרדל ולרבי יוסי אין דתרייהו מוקי אהדדי אין לבעל החרדל להרחיק כל ההמקה אלא התאי וי"ל דמתירי בחרדל משמע דמתיר לגמרי לסמוך א' הכי מאי טעמא דרבנן דנזרינן סמכו משרה וברישינן למה צריך להרחיק? כשבאו ירק וצללים וכ"ש חרדל למה ירחיקוהו כשבאו דבורים כיון שגם הם מוקי דס"ד דדבורים נמי מוקי לתרדל לכ"ע ועוד מ"ט דרבי יוסי דלא פליג אלא בחרדל משום דדבורים נמי מוקי לתרדל אפילו משרה וירק כיון שענשה המשרה בהיתר לא יטערך להרחיקהו כמו גבי אילן וצור ומשני רבינא לעולם צלוקא וקא סברי רבנן על המזיק להרחיק את עצמו אע"פ שעשה בהיתר ולהכי על בעל החרדל להרחיק שהוא"ס זיוק ופריך כיון דשמעינן דרבינא שהדבורים אינם מוזיקים לתרדל דלכן נמנו רבנן ההמקה על בעל החרדל מכלל דרבי יוסי סבר על הניזק להרחיק עצמו מדשרי סמיכת חרדל אע"פ שהוא מוזיק ולא נזק א"כ אפילו משרה וירק נמי וה"ה דהר"ם לאקשויי (ט) דצרייתא בהדיא משמע שהדבורים מוקי נמי לתרדל דתני ואוכלות לגלוגי חרדלי אלא ניחא ליה למינקט קושיא דאפי' משרה וירק נמי משום דהתחיל כבר להקשותה: (י) **מַבְרָא דְּבַרְבַּר** **רְבִי יוֹסִי** **עַל הַנִּיזָק דִּהְרָחִיק וּבִי'.** צ"ל לפירוש זה דוח המקשה אינו אותו שהקשה בתחלה ואי לא סמך היכי משכחת לה דהא לדידיה הוה ניחא ליה לאזי דאמר סמך ולא הוה קשה ליה מידי וסבר רבי יוסי על הניזק כו' וצ"ל שהמקשה הראשון הוה ידע שפיר המסקנא דדבורים לתרדל לא מוקי לרבנן אצל המקשה הוה לא ידע להכי פריך מכלל דסבר רבי יוסי כו' והקשה כיון דלרבנן חשיב בעל דבורים ניזק ולא מוזיק שמצריכין לבעל חרדל להרחיק חף על גב שהס מוזיקין לתרדל מכל מקום כיון דסמן בהיתר לא חשיב מוזיק ועל בעל חרדל להרחיק א"כ גם לרבי יוסי חשיב ניזק ואפי"ה מותר לסמוך לבעל החרדל א"כ סבר דעל הניזק להרחיק את עצמו אי הכי אפילו משרה וירק נמי כן דאין סבא דלרבי יוסי חשיב בעל דבורים מוזיק אע"פ שסמן בהיתר מוזיק אלא הוה אפי' סבא דאין סבא כלל דפלגוגיניהו בהכי ומשני לעולם רבי יוסי על המזיק ס"ל וחשיב בעל דבורים מוזיק אע"ג שסמן בהיתר כיון שעשה קנא שלא כהוגן בסמיכתו ורבנן נמי הוו מודו ליה בהך סבא אי הוו סברי דדבורים מוקי לתרדל אלא דס"ל דדבורים לא מוקי לתרדל ולכן מרחיק בעל החרדל וכמסקנא זו יש לפרש תחלת הסוגיא לדברי המקשה דפריך ואי לא סמך היכי משכחת לה דנשלמא אי סמך (י) כדמסקינן השתא ולא כמו שפי' לפי' שיחלקו (יז) דלרבנן הוו דבורים כמו ירק כיון שנסמכו בהיתר אע"ג שגם הם מוזיקין לתרדל כשיבא ור' יוסי מתיר לסמוך החרדל מפני שבעל הדבורים עשה קנא שלא כהוגן: (לעיל) **וּסְבַר ר' יוֹסִי** **עַל הַמוּזִיק בּוֹ.** לקמן על מקומה הוה ליה לאקשויי אלא משום דאינטרין ליה לפרש הכא דסבר רבי יוסי דעל המזיק להרחיק את עצמו אסקוס לכולה מילתא הכא וצלוקא דהכא אי אפשר לפרשו כפירוש רבינו חננאל דפי' באדם שלוקח משרה וטוענין ללוקח דא"כ למה ירחיק המשרה כשיבא שם ירק כיון שטוענין לו שהמוכר קנה סמיכה זו אלא צריך לפרש צלוקא כמו שפירש בקונטרס או כר"י דר' מרדכי כן פי' ר"י כל הסוגיא לפי שיטת רש"י וקשה לו מה הוצרך לחלק בדומק בין לוקח דאילן ללוקח דמשרה ועוד דלמה המתין להציא משנה זו דמשרה וירק באחרונה המוקדמין במשנתנו ועוד דקתני במוספתא (פ"ה) רבי יוסי מתיר בחרדל שאומר לו כדרך שעשית בתוך שלך כך אני עושה בתוך שלי משמע דבעל דבורים סמן תחלה^[כ] ומפרש רבינו תם ורבינו חננאל דהכי גרסינן אלא אמר רבינא קסברי רבנן על המזיק להרחיק את עצמו והשתא הדר ביה מכל שינוי דלעיל דודאי בכולהו מודה רבא דכי ליכא כותל או ירק דסמך משום דקא סברי רבנן דדוקא על המזיק להרחיק את עצמו דהיינו כי איכא דבר הניזוק אצל כי ליכא דבר הניזוק לא מקרי הסומך מוזיק ולא אסר רבא לסמוך אפי' לרבנן אלא דוקא צור משום טעמא דכל מרא ומרא דקא מחית מרפית לארעאי ולהכי חשבו הסומך מוזיק אפילו כי ליכא צור וכיון ו^י דלרבנן נמי סמך אחי שפיר פלוגמתייהו דכפררשית לעיל אליבא דאזי ולכן הדר ביה ולא מוקי צלוקא וכגון שסמן בעל דבורים תחלה משום דא"כ לא היה מתיר ר"י לסמוך לבעל החרדל כיון דבעל הדבורים לא עשה כלל שלא כהוגן ודוקא דסמקינן בלא לוקח שעשה קנא שלא כהוגן בעל הדבורים מתיר רבי יוסי לבעל החרדל לסמוך דכפררשית לעיל ולפי זה אחי שפיר דלמסקנא זו לא נצטרך לחלק בין לוקח האילן ללוקח משרה ולהכי המתין נמי כדי להציא מתניתין דמשרה משום דמינה צריך לחזור מכל שינוי דלעיל ואחי נמי שפיר דמיירי שסמן נמי בעל דבורים תחלה כמו שמוכח בתוספתא: ה"ג

לא יחפור פרק שני בבא בתרא

ואי לא סמך. אינש היוזק למיזר חצירו אפילו בשאין שם דבר הניזוק אית ליה לר' יוסי דאלו שניהן מוזיקין הן היכי משכחת ליה לליסמוך חד מיניהו צרישא הרי חצירו מעבד עליו: **נְזוּקָא**. אחז ששעה זה שהיה במוך שדהו או זרע שם חרדל מכר ממלחא שדהו לאחר והלוקח זרע שם ירק או העמיד דבורים: **אמאי מרחיק**. הרי צרשות עשה: **ועוד מאי טעמא דרבי יוסי**. דלא פליג אלא בחרדל וטעמא משום דתרייהו מוזיקין הן וליפלוג נמי בצמשה וירק: **על המזיק להרחיק את עצמו**. ואף על פי שמתחלה עשה צרשות: **אי צנינאם**. גרעין הזרע: (ג)

ואי דלא סמך היכי משכחת לה אמר רב פפא בלוקח אי בלוקח מאי טעמא דרבנן ועוד מאי טעמא דרבי יוסי אפילו משרה וירקא נמי אמר רבינא קא סברי רבנן על המזיק להרחיק את עצמו מכלל דר' יוסי סבר על הניזק להרחיק את עצמו אי על הניזק אפי' משרה וירקא נמי אלא לעולם ר' יוסי נמי על המזיק סבירא ליה והכי קאמר להו רבי יוסי לרבנן תינה משרה וירקא דהני מוקי הני והני לא מוקי הני אלא חרדל ודבורים תרויהו ורבנן מוקי הני והני לא מוקי הני אלא חרדל לא מוקי ליה אי בבינתא לא משכחא ליה אי בטורפא הדר פארי וסבר ר' יוסי על המזיק להרחיק את עצמו והתנן ^כרבי יוסי אומר אע"פ שהבור קודמת לאילן לא יקוץ שזה חופר בתוך שלו וזה נוטע בתוך שלו אלא לעולם ר' יוסי על הניזק ס"ל ולדבריהם דרבנן קאמר להו לדידי ^אעל הניזק להרחיק את עצמו ^בואפי' משרה וירקא לא בעי רחוקי אלא לדידכו דאמרתיו על המזיק תינה משרה וירקא דהני מוקי הני והני לא מוקי הני אלא חרדל ודבורים תרויהו מוקי אהרדי ורבנן דבורים לתרדל לא מוקי ליה אי בבינתא לא

חרדל יכול לסמוך ולא דמי לצור דהתם משום דמרפי ליה לארעיה ומזיק השני צידים לכותל צורו של ראשון לכן על השני להרחיק כל ההמקה אצל הכא לא אלא לרצא דאמר לא סמך היכי משכחת לה דבעל החרדל ירחיק כל ההמקה לרבנן ולרבי יוסי לא ירחיק כלל דכיון דתרייהו מוקי אהדדי על כל אחד ואחד להרחיק חיי ההמקה ואפילו סמן בעל דבורים תחלה יש לו לסלקם הואיל ושלל כדיו סמכס אמר רב פפא צלוקא שזרע חרדל ומכר חיי שדהו והלוקח העמיד דבורים וסברי רבנן דמסמיק דדבורים לא מוקי לתרדל ועל המזיק להרחיק את עצמו חף על פי שסמן בהיתר אמרי דלא יקוח הני מילי אילן שעשוי לעמוד שנים רבות ואיכא וצבא מרובה אצל משרה כרישין ומחרל לא דהכי נמי אמרינן גבי אילן אס הצור קדם קוץך ונותן דמיס אע"ג דסמן אילנו באיסור וצבאם דברים הנסמכים באיסור אינו נראה דמיס אלא טעמא דלהפסד מרובה חששו ורבי יוסי סבר לדבורים מוקי לתרדל ואצ"ר בעל דבורים להרחיק כל ההמקה כיון דבעל חרדל לא עשה כלל שלא כהוגן ומשום הכי נמי לא בעי לאוקמי שסמקן בעל דבורים תחלה וצלוקא ולא היה צריך לחזק ולומר דלרבנן על המזיק להרחיק אע"פ שעשה בהיתר מה שאינו גבי אילן וצור וגם לא יטערך לומוי דלרבנן דבורים לא מוקי לתרדל ופליגי ארבי יוסי דא"כ כיון דבעל דבורים סמן בהיתר ולא עשה שלא כהוגן לא היה מתיר רבי יוסי לבעל חרדל לסמוך ואס דאמר נוקי פלוגמתייהו בלא לוקח דלרבנן לדבורים לא מוקי לתרדל צריך בעל חרדל להסיק להרחיק כל ההמקה אע"פ שסמן חרדל ולרבי יוסי אין דתרייהו מוקי אהדדי אין לבעל החרדל להרחיק כל ההמקה אלא התאי וי"ל דמתירי בחרדל משמע דמתיר לגמרי לסמוך א' הכי מאי טעמא דרבנן דנזרינן סמכו משרה וברישינן למה צריך להרחיק? כשבאו ירק וצללים וכ"ש חרדל למה ירחיקוהו כשבאו דבורים כיון שגם הם מוקי דס"ד דדבורים נמי מוקי לתרדל לכ"ע ועוד מ"ט דרבי יוסי דלא פליג אלא בחרדל משום דדבורים נמי מוקי לתרדל אפילו משרה וירק כיון שענשה המשרה בהיתר לא יטערך להרחיקהו כמו גבי אילן וצור ומשני רבינא לעולם צלוקא וקא סברי רבנן על המזיק להרחיק את עצמו אע"פ שעשה בהיתר ולהכי על בעל החרדל להרחיק שהוא"ס זיוק ופריך כיון דשמעינן דרבינא שהדבורים אינם מוזיקים לתרדל דלכן נמנו רבנן ההמקה על בעל החרדל מכלל דרבי יוסי סבר על הניזק להרחיק עצמו מדשרי סמיכת חרדל אע"פ שהוא מוזיק ולא נזק א"כ אפילו משרה וירק נמי וה"ה דהר"ם לאקשויי (ט) דצרייתא בהדיא משמע שהדבורים מוקי נמי לתרדל דתני ואוכלות לגלוגי חרדלי אלא ניחא ליה למינקט קושיא דאפי' משרה וירק נמי משום דהתחיל כבר להקשותה: (י) **מַבְרָא דְּבַרְבַּר** **רְבִי יוֹסִי** **עַל הַנִּיזָק דִּהְרָחִיק וּבִי'.** צ"ל לפירוש זה דוח המקשה אינו אותו שהקשה בתחלה ואי לא סמך היכי משכחת לה דהא לדידיה הוה ניחא ליה לאזי דאמר סמך ולא הוה קשה ליה מידי וסבר רבי יוסי על הניזק כו' וצ"ל שהמקשה הראשון הוה ידע שפיר המסקנא דדבורים לתרדל לא מוקי לרבנן אצל המקשה הוה לא ידע להכי פריך מכלל דסבר רבי יוסי כו' והקשה כיון דלרבנן חשיב בעל דבורים ניזק ולא מוזיק שמצריכין לבעל חרדל להרחיק חף על גב שהס מוזיקין לתרדל מכל מקום כיון דסמן בהיתר לא חשיב מוזיק ועל בעל חרדל להרחיק א"כ גם לרבי יוסי חשיב ניזק ואפי"ה מותר לסמוך לבעל החרדל א"כ סבר דעל הניזק להרחיק את עצמו אי הכי אפילו משרה וירק נמי כן דאין סבא דלרבי יוסי חשיב בעל דבורים מוזיק אע"פ שסמן בהיתר מוזיק אלא הוה אפי' סבא דאין סבא כלל דפלגוגיניהו בהכי ומשני לעולם רבי יוסי על המזיק ס"ל וחשיב בעל דבורים מוזיק אע"ג שסמן בהיתר כיון שעשה קנא שלא כהוגן בסמיכתו ורבנן נמי הוו מודו ליה בהך סבא אי הוו סברי דדבורים מוקי לתרדל אלא דס"ל דדבורים לא מוקי לתרדל ולכן מרחיק בעל החרדל וכמסקנא זו יש לפרש תחלת הסוגיא לדברי המקשה דפריך ואי לא סמך היכי משכחת לה דנשלמא אי סמך (י) כדמסקינן השתא ולא כמו שפי' לפי' שיחלקו (יז) דלרבנן הוו דבורים כמו ירק כיון שנסמכו בהיתר אע"ג שגם הם מוזיקין לתרדל כשיבא ור' יוסי מתיר לסמוך החרדל מפני שבעל הדבורים עשה קנא שלא כהוגן: (לעיל) **וּסְבַר ר' יוֹסִי** **עַל הַמוּזִיק בּוֹ.** לקמן על מקומה הוה ליה לאקשויי אלא משום דאינטרין ליה לפרש הכא דסבר רבי יוסי דעל המזיק להרחיק את עצמו אסקוס לכולה מילתא הכא וצלוקא דהכא אי אפשר לפרשו כפירוש רבינו חננאל דפי' באדם שלוקח משרה וטוענין ללוקח דא"כ למה ירחיק המשרה כשיבא שם ירק כיון שטוענין לו שהמוכר קנה סמיכה זו אלא צריך לפרש צלוקא כמו שפירש בקונטרס או כר"י דר' מרדכי כן פי' ר"י כל הסוגיא לפי שיטת רש"י וקשה לו מה הוצרך לחלק בדומק בין לוקח דאילן ללוקח דמשרה ועוד דלמה המתין להציא משנה זו דמשרה וירק באחרונה המוקדמין במשנתנו ועוד דקתני במוספתא (פ"ה) רבי יוסי מתיר בחרדל שאומר לו כדרך שעשית בתוך שלך כך אני עושה בתוך שלי משמע דבעל דבורים סמן תחלה^[כ] ומפרש רבינו תם ורבינו חננאל דהכי גרסינן אלא אמר רבינא קסברי רבנן על המזיק להרחיק את עצמו והשתא הדר ביה מכל שינוי דלעיל דודאי בכולהו מודה רבא דכי ליכא כותל או ירק דסמך משום דקא סברי רבנן דדוקא על המזיק להרחיק את עצמו דהיינו כי איכא דבר הניזוק אצל כי ליכא דבר הניזוק לא מקרי הסומך מוזיק ולא אסר רבא לסמוך אפי' לרבנן אלא דוקא צור משום טעמא דכל מרא ומרא דקא מחית מרפית לארעאי ולהכי חשבו הסומך מוזיק אפילו כי ליכא צור וכיון ו^י דלרבנן נמי סמך אחי שפיר פלוגמתייהו דכפררשית לעיל אליבא דאזי ולכן הדר ביה ולא מוקי צלוקא וכגון שסמן בעל דבורים תחלה משום דא"כ לא היה מתיר ר"י לסמוך לבעל החרדל כיון דבעל הדבורים לא עשה כלל שלא כהוגן ודוקא דסמקינן בלא לוקח שעשה קנא שלא כהוגן בעל הדבורים מתיר רבי יוסי לבעל החרדל לסמוך דכפררשית לעיל ולפי זה אחי שפיר דלמסקנא זו לא נצטרך לחלק בין לוקח האילן ללוקח משרה ולהכי המתין נמי כדי להציא מתניתין דמשרה משום דמינה צריך לחזור מכל שינוי דלעיל ואחי נמי שפיר דמיירי שסמן נמי בעל דבורים תחלה כמו שמוכח בתוספתא: ה"ג

מסורת הש"ס

- ↑ לקמן סה"ט (ד) ש"ק לעיל"א, (א) צ"ל משע זמן. חתום, (ד) צ"ל גס. רש"ס (ט) מוק, (י) [נדפוס שולגית מחז: דלרנא. ונ"ל,]

הנהגות הב"ח

- ↑ תוב' ד"ה ואי לא וסי' להרחיק את עצמו כל הירחקות: (ג) בא"ד ללאקשויי דבביריותא: (א) אחר ד"ה ואי לא צ"ל ד"ס וסבר ואח"כ ד"ס מכלל וסי' ג' דעריס אלו ד"ה"א ואח"כ צ"ל ד"ס לגלוגי: (ו) בא"ד אי סמן פליגי כדמסקין וסי' (ז) בא"ד שיתלקו בזה ולרבנן פליגי

מוסף תוספות

- ↑ דטרפא בכל שעה שחזא פורה הוא לילקט, ואצ"פ שאוכלין ממנו מעט בין פורה לליקטה, דבר מועט הוא ואין זה נזק של כלום. רשב"א.
- ↑ [וכגון שבא עשוי לסמוך ולזרוע החרדל ולא שנעה החרדל כבר. סס.

רבינו גרשום (מבשר)

כלומר אם תאמר שאוכלין הניזקין של חרדל מאי איכפת ליה הדר סבירא תזוז וגדל ולהכי סבירא להו גבי חרדל ודבורין כגון משרה וירק: וזה נוטע בתוך שלו. אצ"ג דמויק לצור על חצירו דאי בעי בעל חצור דהוי נזק לתרחיק וירחיק דהאי לא יתיי' שלא יטע בתוך שלו אצ"ג דמויק ליה אלמא דסבר ר' יוסי דעל הניזק רמי לתרחיק את עצמו: אלא לעולם ר' יוסי דאי [ס"ל] על הניזק לתרחיק וכי תימא א"כ מאי טעמא דמודא לרבנן במשרה וירק דמסביר דעל המזיק וירק לא תימא דמודא להו אלא לדבריהן דרבנן קאמר לדידי אפי' משרה וירק נמי לא צריך לתרחיק משום דסבירא לי דעל הניזק להרחיק אלא לדידכו וכי:

ימי: עין משפט גר מצוה

יד א ב מיי פיו מהל' כללום הל' ז טוש"ע ייד סי' לה טקף ד: בו ג מיי פיע הבל' טענע הל' ו סמט טעין סב טוש"ע מ"מ סי' קנה טקפ"ו: בו ד מיי פיעי מהל' טומלת מת הלכא א: יד ו ז ח י מיי שם הלכה ז:

רבינו גרשום

למתינ מאחר דהגא דרעים דודאי אין חרישה בלי דרעים ומשני' לדרוש' איילנות לצורך נטיעת איילנות דהבא ליבא דרעים ומש"ה איצטרך למתינ מחרישה דמחרישים לא מפיק מחרישו: ותיפוק ליה מינה דמחריקין. דמאתא דקתינ מחריקין אמת המים וכל הני מפיילא איבא למשני' דמחריקין דרע"י ומחרישה דהיינו משום מתותאה ורתחי וימני למה לי משום מתותאה דרע"י משה"ה מחריקין דרעים ומחרישה משום דמשיקין הורענין גזי' הדין וקשה לכוהל: תנא בא"י קאי. דלא משיק דרעים אלא מטר סלע סלע דרעירי לחן מים אלהשקות שדוחקן מתוך שהיא יושבת במים אלא יבנה מים צריך להביא לשם מים דין להשקות השדה שמתוך שהיא רגילה בכך צריך להשקות בכל שנה: כדנקת' מתינ' מחריקין אלא הורענין ג' טפחים. מכלל דרעירי לצורך משיק'י ומשורשי ואלוי ומש"ה מחריקין כי הכי דלא ליוקין בבחול ורמינאו המכריך את הגפן בקרקע ונשניק ואש גמי כסחו ונעוצו בקרקע כי שיתשרש ורגיל הכרם און על גבי הגפן הכפוף ונעוצן עפר גבוה ג' טפחים ה"ו לא יבאו דרעים לשם ירדע על גבי משום דקא רבי' הדיר ואיבא כלאיס בכביס אבל אי איבא עפר ג' טפחים וזרע על גבו דלא אולי דרשין דרעירי טפי נעומק ג' טפחים ואי סמכביי בשרשי הגפן לא ליבא על גבו עפר ג' טפחים אין וזרע על גבו דנקא אבל וזרע את הצדדין של גפן אילך ואילך מכאן ומכאן ומש"ה מצי' לזרוע בסומך מכאן ומכאן דלא קא אולי הורעין לצדדין אלא וירדיו כנגדן בקרקע וליבא למיזש דלישורשי לצדדין וליעריבו בשרשי הגפן ואם כן אמאי מחריקין אותו מן הכותל ג' טפחים: שמהלדין ונקבין בקרקע רביי' השרשין ומעלין עפר תחתן ומפיקי סוד הבחול: **פ"קא** והכרתי לאחאב משתי' בקיר. במילי דאסורא לא משתעי קרא אלא במילי דחיתורא: בשופכין מבלי: ח"ש לא לבגרי דרכין גינהו משה"ה מחריקין ג' טפחים וצונמא שחוקה היא מותר להשתין כרבה בר בר חנה דאמר לעיל מותר להשתין: ריקק אינו מבעט בחלון. דקידיל אס' יש מת בבית ויש בו חלון טעם על טעם ואותו חלון פתוח לבית אחר וחלון שהוא טעם על טעם מכניס ומפציץ את הטומאה ואם יש באותו חלון פת ריקק אחר אינו מבעט בחלון ומיטמא בית האחר ולא מיטביל ליה ודעתיה עליה להיכליה וכמו כמאן דליתא משה"ה אין מבעט: אבל

התם בשופכין. וא"ת בשלמא אי מיירי במשמין אע"ג דתנא ליה אמת המים תנא ליה גמי האז דס"ד משום לניעותא לישתרי אבל אי מיירי בשופכין קמ"ל הא תנא ליה אמת המים דמהאי טעמא אמר לעיל דלא תני חול י"ל דשאני חול שהוא כל שעה אלל הכותל אבל הנך מי רגלים כלים כרגע: **ותיובתא** דרבה בר בר חנה. ולא מצי' לשנוי דכי קאמר רבה בר בר חנה צונמא חדא דהוה ליה לפרושי כהדיא ועוד דדרש מקרא ש"מ דלא מפליג: **אמר רב טובי** ריקק אינו מבעט. הך שמעמחא מייתי הכא אגב דפריך לקמן (ס) ורשסי כיון דקשו לכותל שקיל להו:

ריקק אינו מבעט בחלון. דיני חלון פי' ר"י צ"ר מרדכי על פי המשניות דאם הוא חלון העשוי לתשמיש^א שיעורו להביא טומאה בפותח טפה וכשיממעט מטפה אפילו במשהו אינו מביא ואם הוא חלון שעשוי לאורה ועשוי צדי אדם שיעורו כמלא מקדח גדול של נשעה שהוא כמלא פועדין האיתלקי שהוא סלע ניזרנית והיא ימירה על סלע ססם דסלע ססם הוא פחות ממלא מקדח ססם וכל שכן ממקדח גדול כדאמרינן בצבורות (דף לז: ו)ואתו חלון שעשוי לאורה אינו מתמעט מסתמית משהו כיון שהיה זו כשיעור אלא עד שימתמעט שלא יהא צריירסי (ט) רוס אצבעים על רוחב גודל ומאור שאינו עשוי צדי אדם אלא מעצמו כגון מרהוה מים או שרצים שיעורו מלא אגרוף חישב עליו לתשמיש שיעורו פותח טפה למאור שיעורו מלא מקדח ומלא אגרוף מפרש הסם באגרופו של כן אצטריך ורבי יוסי אומר בראש כל אדם ושאינו עשוי^ב לאורה ולא לתשמיש אלא לאור ולשמור גנות ופרדסים אותו שיעורו כמלא מקדח: **ציוני: מאי אריא** ריקק בו. השמא ס"ד דנקט ריקק דוקא משום דאית זיה מרתי חדא (ס) דלא סמימה מעלייתא לפי שהוא רך ועשוי ליפול ועוד שאינו מצטלו משום הכי פריך אפי' עבה גמי שמתקיים הואיל ואינו מצטלו אינו מבעט:

והיפוך ד"ה. (ז) אפי' אס יצטלו דאינו מוצץ משום דמקבל

טומאה ותימה אס יצטל ליה מו לא מקבל טומאה וטהור כדמוכח צפרק העור והרועצ (חולין דף קטו. ושם) דלאמר כיפת שאור שהצדח לשיבה בטלה וצניט שסיככו טהורים אלאה כיון דצטליה לא מקבל טומאה וי"ל דהתם מיירי כגון דעצד בהו שינוי מעשה דהא אמרי' (שנז דף נב:) כל הכלים יורדין לידי טומאה במחשבה ואין עולין מטומאה אלא ע"י שינוי מעשה וה"ה באוכלין דבעינן שינוי מעשה דאפילו צידות האוכלין מוכח צפרק קמא דסוכה (דף יד. ושם) דאיכא תנא דאית ליה דבעינן זהו שינוי מעשה: **שנז"ל ירשה** במי פירות. הו"מ לשנויי כגון שאין זו כציצה ובמסקנת אהלנות (פי"ג מ"ה) חשיב פחות מכציצה אוכלין צהדי הנך (ס) שאמר שממעטים את הענפה: **מי פירות**. פי' ר"ח כגון שמן ולא דק דשמן מכשיר הוא כדמוכח צפרק קמא דשבת (דף ה:) וצריש פרק חבית (שם קמח). דשמן חשיב משקה אלא דוקא מוהל היוצא מתחילה: **בתיבנא סריא**. תימה אכתי חזיא לצהמנו ע"י פירוך כדמוכח צפרק בנרלא דשבת (דף קה:) דלאמרינן תא שמע מפרסין את ההבן כו' אלמלא מיטערב באוכלא שרי ומשני במצינא סריא וי"ל דהכא מיירי שהוא מוסרם כל כך דאפי' ע"י שום מקון לא חזיא: **רואין כ"ש שאי"ו יבטלו**. אין לפרש דטעם משום דקופו ליטול חבית וקופה ולהכי בעינן שהיה גרוגרות ותכן יכולין לעמוד בפני עצמן דא"כ למאי דפריך תכן הא קא חזי ליה ויולה להוכיח מכאן דאפילו סופו ליטלו מוצץ מיקשי ליה אמאי כריך שיכולין לעמוד בפני עצמן אלא אומר ר"י דך הא הדין דכל דבר החוצץ צעינן שיוכל לעמוד בפני עצמו דקתינ לעיל מהך משנה במסכת אהלנות (פי" מ"ב) קוצרי המת שהיו עוצרין באכסדריה ובה אחד מהן והגוף את הדלת וסמכו במפתח אס יכולה דלת לעמוד בפני עצמה טהור ואס לאו טמא וכן חבית של גרוגרות וקופה של תבן שהן נמוינן בחלון משמע דהכל חד טעמא הוא והיינו טעמא דסתמית עראי הוא דכיון שאינו יכול לעמוד בפני עצמו אי גמי משום דבעינן דבר החוצץ עומד על ידי דבר שאינו מקבל טומאה ומיהו בפירוש משניות מלא ר"י דמפרש אפילו במפתח שאינו מקבל טומאה איירי^א ומטמא דלא חשיב אהללי' לחוך בפני הטומאה כיון שעמד על ידי כלי אף על פי שאינו מקבל טומאה ורבי אליעזר פליג עליה דמספספא וקאמר דטהור כיון שהמפתח אינו מקבל טומאה ואולי לטעמיהו דפליגי במסכת אהלנות (בפ"ו מ"א) צנדקץ שהוא נתון על גבי כלים אפילו כלי גללים כלי אצנים כלי אדמה דלרבי אליעזר נעשה אהל לטהר ולצרנן אינו נעשה אהל אלא כשהוא נתון על גבי אצנים:

לא יחפור פרק שני בבא בתרא

לצדדין קא משתרשי. ומחלידין מתחת לכותל ומקלקלים יסודו: **המצריך אס הגפן**. גפן יחדי שאין צורעים^א שאכלס משום עירובו דלין כרס בפחות מממש אפנים שמים כנגד שמים ואחת יולא וצב אלא שלא ינק ארע מן הגפן: **מכריך**. כמו ויצרך הגמלים

לצדדין קא משתרשי והא (ב) תנן א"המכריך את הגפן בארץ אם אין על גבה עפר שלשה טפחים לא יביא זרע עליה ותני עלה י אבל זורע את הצדדין אילך ואילך אמר רבי חגא בשם רבי יוסי מפני שמוחלידין^א את הקרקע ומעלין עפר תיחוח: ואמר רבי רגלים מן הכותל ג' טפחים וכו': וזה מור רבה בר בר חנה מותר לאדם להשתין מים בצד כותלו של חבירו דכתיב י'והכרתי לאחאב משתינ בקיר ועצור ועווב בישראל והא אנן תנן ואת מי רגלים מן הכותל שלשה טפחים התם בשופכין (ב) (ז"ש) לא ישפוך אדם מים בצד כותלו של חבירו אלא אם כן הרחיק ממנו ג' טפחים התם גמי בשופכין) ת"ש^ב: לא ישתין אדם מים מים בצד כותלו של חבירו אלא אם כן הרחיק מאמנו ג' טפחים ב"א^א בכותל לבנים אבל בכותל אבנים בכדי שלא יזיק וכמה טפה ושל צונמא מותר תיובתא דרבה בר בר חנה תיובתא והא רבה בר בר חנה קרא קאמר התם הכי קאמר אפילו מידי דררכיה לאישתוני בקיר לא שביקנא ליה ומאי גיהו כלבא אמר ר' טובי בר קיסנא אמר שמואל י'ריקק אינו מבעט בחלון מאי אריא ריקק אפי' עבה גמי לא מביעיא קאמר לא מביעיא עבה (ט) כיון דאיהוי ליה לא מבטיל ליה אבל ריקק דממאים אימא בטולי מבטיל ליה קמ"ל ותיפוק ליה דהוה ליה דבר שהוא מקבל טומאה וכל דבר שהוא מקבל טומאה אינו חוצץ בפני המומאה השניילש במי פירות מיתבי^א קופה מלאה תבן וחבית מלאה גרוגרות המונחים בחלון רואין כל שאילו יבטלו ויכולין תבן וגרוגרות לעמוד בפני עצמן חוצצין ואם לאו אין חוצצין והא תבן חזי לבהמתו יבסריא חזי לטינא דאית ביה קוצי חזי להסקה (ט) בבמתנא חזי להסק גדול הסק גדול לא שכיח גרוגרות הא חזו ליה אמר שמואל י'בשהתריפו וכן תני רבה בר אבובה בשהתריפו האי חבית היכי דמיא אי דפומא לבר היא

הקרוי משקה כגון מים ויין וחלב: **וחצים מלא גרוגרות**. חאליס יבשים וכגון שלא הוכשרו: **כל שאילו יעטלו**. הקופה וחצית: **ויפולין**. התכן או הגרוגרות לעמוד בפני עצמן חוצצין בפני הטומאה: **ואס לאו אין חוצצין**. שהחצית והקופה אין חוצצין לפי שהן מקבלין טומאה: **סריא**. נרקק: **והא חזי לטינא**. ולא מצטל ליה: **דאיוס ציה קוצי**. והן היו רומסין צרגליהן בטיט: **הא חזו**. לאחילה כולהו הנך מיוצתא דשמואל דאמר מידי דחזי ליטלו משם לאחר זמן אין מבעט בחלון: **בשפסריפו**. החליעו: **אי פומיה לצר**. ללד הבית שאין המת צמור: שאין

מסורת הש"ס

א) כללם פי"ו מ"ה, ט ופי' רש"י מנהל וינקין כח הקרקע מוהליה שדרה בעיקריה בבית. ערוך ערך חל' א, ג רש"ל (ד) ו(תוספתא פ"א, ט) אהלנות פי"ו מ"ב פי"ט, ו) ג"א שאלה א) ו(תוספתא פ"ל ע"י רש"י ט, ח) נראה דל"ג אהל, והכא מתלן ופתח שצנפון קיימי. אחר המקל טומאת אוהל חות מנ.

תורה אור השלם

1 דגני מביא אילך קצה ובעריה אחרך ודבריו לאחאב משתי' בקיר וצצור וקעוב בישראל: מליכס א א כא

הגהות הב"ח

(ב) גבי' הסם בשופכין ח"ש לא יטיל אדם: (ג) שם לא מביעיא עבה דכיון דחזי ליה: (ד) שם במתונא: (ה) רש"י ד"ה שמהלדין וסי' ומתמוטט הקרקע שחתח יסוד: (ו) ד"ה וצונמא וסי' לטיטושטש הקרקע: (ז) ד"ה אינו מבעט וסי' ריקק זה ממעט שיעורו וסי' לא מבטל ליה חות גודל: (ח) ד"ה דאית וסי' דהם וסי' חות' ד"ה אמר וסי' לקמן אדרעים: (ט) ד"ה ריקק וסי' שלא יהא ששוייס כ"א אצבע על רוחב גודל: (י) בא"ד ושאינו עשוי אוי לארה: (יא) ד"ה מאי וסי' חדא דלאו סמימה מעלייתא דאיה לפי: (יב) ד"ה ומיפוק ליה פירוש אפי': (יג) ד"ה שממעטין פ"ל ותיבת שאמר נמחק:

לעוי רש"י

פרובינצ"ר [פרובינצ"ר]. להבירך גפן.

מוסף תוספות

א. ולזון את עיני ולדבר עם חבירו. מיטעיל.

